

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра соціальної психології та психології розвитку

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор _____
« ____ » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

за освітньо-професійною програмою «Психологія»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

спеціальність **053 «Психологія»**

факультет **філософський**

Івано-Франківськ, 2019 р.

Робоча програма виробничої практики для студентів 4 курсу галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» за Освітньо-професійною програмою «Психологія» за першим (бакалаврським) освітнім рівнем – 2019.

Розробник: Литвин-Кіндратюк Світлана Данилівна, доцент кафедри соціальної психології та психології розвитку, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології та психології розвитку

Протокол від “___” серпня 2019 р. № 1

Завідувач кафедри (Заграй Л. Д.)

“___” серпня 2019 р.

Схвалено методичною комісією філософського факультету.

Протокол від “15” жовтня 2019 р. № 2

Голова

 (Пілецька Л. С.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма виробничої практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ОР «Бакалавр» спеціальності 053 «Психологія». Робоча навчальна програма з виробничої практики є нормативним документом ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», який розроблено кафедрами соціальної психології та психології рохвиту, кафедрою загальної та клінічної психології відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за напрямом 053 «Психологія» в річизці компетентнісного підходу. Програму розроблено на підставі:

Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту»;

Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (наказ міністра освіти України від 2.06.93 р., №161);

Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) (постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.98 р., № 65);

Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (затвердженого Вченою радою університету, протокол № 4 від 28.11.2006 р.);

Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 зі змінами та доповненнями;

Положення про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (схвалено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», протокол № 3 від 26 березня 2013 р.

Виробнича практика на четвертому курсі є складовою частиною практичної підготовки студентів, має комплексний характер і є інтегруючим та стрижневим компонентом особистісно-професійного становлення фахівців, що передбачає практичну їх підготовку до здійснення психодіагностичного, психоконсультаційного та просвітницького (психопрофілактичного) видів професійної діяльності. Згідно навчального плану виробничу практику проходять студенти у восьмому семестрі з відривом від навчання (всього 360 год./12 кредитів ЄКТС). Конкретний час проведення практики визначається наказом Університету. Програма визначає провідні компетентності результати навчання, якими має володіти студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, завдання, зміст та бази практик, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Проходження виробничої практики передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців за означеним напрямом підготовки. Відтак найперше йдеться про акцентування у структурі інтегральної компетентності майбутнього фахівця здатності розв'язувати складні практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що цілісно втілюється у програмових результатах навчання.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

2.1. Основною метою виробничої практики є вдосконалення прикладного аспекту професійної підготовки шляхом закріплення та збагачення на практиці низки професійних компетентностей, а також їхню інтеграцію у більш цілісну структуру у формі результатів навчання, а саме: шляхом конвергенції теоретичних психологічних та практичних знань студентів з урахуванням сучасних умов виробничого процесу та ознайомлення студентів з специфікою організації роботи практичного психолога в системі психологічної служби різного типів (психологічної служби в системі освіти та психологічної служби медично-профілактичних закладів).

Відтак, основне завдання виробничої практики полягає в інтегруванні професійних компетентностей набутих під час вивчення цілої низки психологічних дисциплін у цілісну професійну структуру, яка забезпечує практикантові творче й самостійне розв'язання психологічних проблем з опорою на його професійний досвід та особливості розвитку особистості та групи в умовах тої чи іншої установи.

Йдеться про завершальний етап оформлення його готовності та здатності аналізувати та інтерпретувати психологічні явища в особистісному, соціально-психологічному, патопсихологічному ракурсу в умовах реальної педагогічної та медико-профілактичної взаємодії. Вміти надавати різні види невідкладної та пролонгованої психологічної допомоги з учнями, батьками, вчителями, пацієнтами, працівниками лікувально-профілактичних закладів.

2.2. Завдання практики

– поглиблення теоретичних та практичних знань студентів у сфері психодіагностики, психопрофілактики та психокорекції, ознайомлення з науковими, прикладними та практичними аспектами роботи психолога-консультанта. професійного підходу в плануванні та проведенні психологічної діагностики;

– збагачення у майбутніх фахівців навичок здійснення первинного психологічного обстеження, обробки результатів проведених психологічних досліджень, інтерпретації отриманої психологічної інформації, формулювання психологічних висновків різного спрямування (психолого-педагогічні та медико-психологічні висновки);

– озброєння студентів консультативними техніками і навичками встановлення й підтримання контакту з клієнтом або групою клієнтів;

– забезпечення умов самостійної науково-дослідницької роботи студентів, виконання ними індивідуального пошукового завдання;

– формування у майбутніх фахівців навичок роботи з спеціальною психологічною літературою та апаратурою, використання комп'ютерної техніки в своїй професійній діяльності;

– сприяння становленню у майбутніх фахівців творчого підходу до професійної діяльності й потреби у самоосвіті, набуттю навичок професійної рефлексії, розвитку професійних здібностей в єдності їх компонентів,

виховання почуття поваги до професії та засвоєння етики професійної діяльності психолога;

– збагачення професійно-правової культури в аспекті оновлення нормативно-правової бази правових актів, що регламентують діяльність психолога в установі (організації);

– ефективній організації та проведенню психодіагностичних досліджень та консультативних бесід, що опирається на обізнаність про розмаїття методів психологічних досліджень та техніки проведення психологічних консультацій, особливостей їх вибору та застосування .

Відповідно до навчального плану студенти **денного відділення** проходять виробничу практику з відривом від навчання на IV курсі у сьомому семестрі. Її тривалість складає шість тижнів (вересень – жовтень). Студенти **заочного відділення** цю практику проходять на IV курсі у ті ж строки, у сьомому семестрі (листопад-грудень). Її тривалість теж складає шість тижнів. Для студентів денної форми навчання виробнича практика проходить з відривом від навчального процесу, а для заочної форми навчання – без відриву від виробництва. Студенти мають регулярно відвідувати базу практики для виконання визначених програмою практики завдань. Обов'язковою умовою проведення виробничої практики студентів є наявність на базі практики досвідченого психолога, зокрема в системі психологічної служби цього закладу. На підставі договорів про співпрацю між ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника» та Міським департаментом освіти та закладами охорони здоров'я можливими базами для її проведення є державні установи та організації, заклади середньої освіти, лікувально-профілактичні заклади міста Івано-Франківська.

Практику студенти денної форми навчання проходять у освітніх установах (загальноосвітніх школах, школах-інтернатах, гімназіях та ліцеях) та лікувально-профілактичних закладах, які мають належну навчально-матеріальну базу та психологів високого кваліфікаційного рівня. Співпраця з базовими закладами здійснюють на підставі укладених угод між університетом і департаментом освіти та науки Івано-Франківської міської ради, лікувально-профілактичними закладами м. Івано-Франківська (психоневрологічна клінічна лікарня, багатопрофільна клінічна лікарня, дитяча клінічна лікарня, пологовий будинок, онкологічний диспансер). Студенти заочної форми навчання проходять практику за місцем проживання.

Для кожної бази практики з числа студентів призначається староста.

Студенти-практиканти мають право:

- з усіх питань, що виникають у ході практики звертатися до керівників практики;
- на ініціативу у виборі методик, прийомів засобів проведення емпіричних досліджень в залежності від специфіки напрямів роботи психологічної служби освітнього чи лікувально-профілактичного закладу;
- проводити волонтерську діяльність в умовах лікувально-профілактичного закладу;
- вносити пропозиції усно чи письмово (за результатами анкетування) щодо поліпшення результатів виробничої практик.

Основними обов'язками студентів-практикантів є:

- розпочати і завершити практику у зазначений в наказі термін, зокрема вчасно прибути на базу практики зі спрямовуючими документами;
- перебувати на базі практики належну кількість годин: не менше чотирьох годин на день;
- якісно виконувати усю роботу, що передбачена програмою практики, оскільки невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для неатестації студента-практиканта;
- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики, Статутів вказаних закладів, виконувати посадові обов'язки.
- відповідально виконувати розпорядження адміністрації бази практики та керівників практики;
- дотримуватися професійної етики та норм поведінки, дотримуватися положень Етичного кодексу психологів;
- систематично вести щоденник практики, в якому фіксуються спостереження та самоспостереження, роздуми та рекомендації щодо процесу професійної діяльності практиканта та шляхи його самовдосконалення;
- вчасно оформити документацію та захистити звіт по практиці в належний термін.

Основними обов'язками загального керівника практики від університету є:

1. Завчасно узгодити з базами практики програму виробничої практики.
2. Забезпечити практикантів скеруванням на практику.
3. Організувати настановчу та підсумкову конференції з питань практики. За потреби організувати проведення додаткових навчальних занять з питань організації діяльності студентів практикантів.
4. Ознайомити студентів-практикантів з правилами техніки безпеки та протипожежної безпеки на робочому місці.
5. Ознайомити студентів з метою та завданнями практики, вимогами до проходження практики.
6. Здійснювати контроль за ходом практики, проводити індивідуальні та групові консультації з студентами-практикантами.
7. Ознайомити студентів з правилами ведення звітної документації.
8. Визначити вимоги до захисту практики за її результатами.
9. Підготувати письмовий звіт про проведення практики, її якість та основні результати.

Основними обов'язками керівника практики від університету є:

1. Спільно з керівником від бази практики забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
2. Ознайомити студентів з метою та завданнями виробничої практики з огляду на специфіку бази практики.
3. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів, затвердити його та контролювати виконання.
4. Здійснювати контроль за ходом практики, проводити індивідуальні та групові консультації з студентами-практикантами.
5. Спостерігати за проведенням емпіричних досліджень.

6. Контролювати хід виробничої практики, відвідати один заліковий захід, який проводить кожний студенті на цій базі виробничої практики.
7. Здійснити перевірку матеріалів практики та оцінити результати проходження практики на основі її матеріалів та їхнього захисту, їхню готовність до професійної діяльності.
8. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.

Основними обов'язками керівника від бази практики є:

1. Спільно з керівником практики від навчального закладу забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
2. Ознайомити студентів-практикантів з базою практики, забезпечити належні умови для проходження виробничої практики.
3. Ознайомити студентів-практикантів з правилами техніки безпеки та протипожежної безпеки на робочому місці, провести належний інструктаж.
4. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів та контролювати його виконання.
5. Здійснювати практичне навчання студентів відповідно до програми практики.
6. Проводити індивідуальні та групові консультації.
7. Допомогти в організації проведення емпіричних досліджень.
8. Контролювати хід практики, у разі порушення програми практики повідомляти керівника практики від університету.
9. Оцінити роботу студентів на практиці, їхню готовність до професійної діяльності: затвердити підписом письмові звіти та щоденники студентів-практикантів.
10. Підготувати характеристику на студента-практиканта з оцінкою його діяльності та рівня готовності до професійної діяльності та завірити її підписом (директора школи чи головного лікаря) та печаткою.

На бази практики студенти з'являються зі скеруванням, яке їм видають керівники від університету на кафедрі психології. Практиканти мають заздалегідь пройти інструктаж з техніки безпеки та протипожежної безпеки (для студентів стаціонарної та заочної форм навчання). Після завершення виробничої практики на кафедрі психології проводиться підсумкова конференція, де студенти обговорюють результати практики, демонструють мультимедійну презентацію.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, після проходження навчальної практики студенти повинні:

Знати:

- нормативно-правову базу діяльності практичного психолога в умовах психологічних служб різного типу;
- теоретико-методологічні підходи та способи поєднання теоретичних та практичних знань студентів у сфері психодіагностики, психопрофілактики та психокорекції у відповідно до запитів професійних ситуацій,

– наукові, прикладні та практичні аспектами роботи практичного психолога в умовах психологічних служб різного типу в межах їх основних напрямів, що зазначені в змісті положень про роботу цих служб;

– теоретичні засади планування психологічної діагностики та проведення первинного психологічного обстеження, обробки результатів проведених психологічних досліджень, інтерпретації отриманої психологічної інформації, способи формулювання психологічних висновків різного спрямування (психолого-педагогічні та медико-психологічні (пато-психологічні) висновки);

– основи організації консультативних бесід та заходів з елементами психокорекції, що опирається на обізнаність про розмаїття методів психологічних досліджень та техніки проведення психологічних консультацій та психокорекційної роботи.

– способи застосування наукових методів та конкретних методик для вивчення проблем професійної взаємодії у закладах та установах (психолого-педагогічних характеристик навчального процесу у закладах середньої освіти чи лікувального процесу у лікувально-профілактичних закладах);

– закономірностей розвитку особистості протягом життя;

– специфіку видів професійного спілкування (педагогічного, медичного спілкування тощо);

Вміти:

– пов'язати теоретичні психологічні знання з реальним процесом професійної взаємодії у розв'язанні конкретних корекційно-розвивальних, психопрофілактичних і навчально-виховних завдань;

– організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) всім учасникам вміти професійної взаємодії з врахування психологічного характеру практичних проблем (в рамках навчально-виховного процесу чи лікувально-профілактичного процесу), вдосконалювати професійно важливі вміння та якості, необхідні для її реалізації;;

– розробити та реалізувати програму заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, ігор, тренінгів тощо;

–здійснювати психолого-педагогічний аналіз виховного заходу, уроку, просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту;

–самостійно розробити програму діагностичного обстеження відповідно до проблем клієнта;

–проводити психологічні обстеження, передбачені програмою практики з дотриманням морально-етичних принципів роботи психодіагностів;

– здійснювати обробку результатів дослідження і їх аналіз; узагальнювати отриману інформацію, формулювати діагностичні висновки прогностичного характеру;

– здійснювати консультативну роботу та оформляти протоколи консультативної бесіди;

– підготувати психолого-педагогічну характеристику особистості чи медико-психологічний висновок стосовно пацієнта;

– працювати з професійною документацією, враховувати тенденції її оновлення, оформляти звітну документацію.

- застосовувати сучасні психологічні техніки і методи групової та індивідуальної роботи діагностичного, корекційного, консультативного, профілактичного, просвітницького характеру з відповідними категоріями клієнтів;
- формувати творчий та дослідницький підхід до професійної діяльності в ході виконання індивідуального пошукового завдання; розвивати навички професійної рефлексії та інтуїції;
- проводити профорієнтаційну роботу, пропагувати психологічні знання.

2.4. Компетентності студента, які формуються під час проходження виробничої практики та результати навчання.

Згідно із Законом України “Про вищу освіту” компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

У результаті проходження виробничої практики студент повинен набути

З-поміж загальних компетентностей наступні:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу.

З-поміж спеціальних (фахових, предметних) компетентностей такі:

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту населення.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Оволодіння всією сукупністю згаданих компетентностей забезпечує наступні програмні результати навчання, що визначають нормативний зміст підготовки майбутнього психолога:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв’язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

- ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.
- ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- ПР7. Рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3.ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Під час проходження виробничої практики студенти повинні суворо дотримуватися правил охорони праці та протипожежної безпеки. Кожен студент отримує індивідуальні завдання, які повинні вчасно, та якісно виконати і оформити відповідно до вимог. Кожен студент отримує низку завдань (основних та індивідуально-пошукових), які має вчасно та якісно виконати і оформити відповідно до вимог.

3.1. Індивідуальні завдання практики

Виробнича управлінська практика передбачає виконання наступних основних індивідуальних завдань:

1. Скласти календарний (індивідуальний) план роботи та графік відвідування місця проходження практики. Ознайомитись з нормативною базою психологічної служби та посадові інструкції практичного психолога за місцем проходження практики.
2. Регулярно вести психологічний щоденник спостережень (завдання 1).
3. Провести два залікові заняття (профілактичної та профорієнтаційної спрямованості), розробити просвітницькі матеріали з промоції психічного здоров'я (завдання 2).
4. Представити план-конспект міні-лекції (залікового заходу) (завдання 3).
5. Здійснити аналіз ділового спілкування на базі практики (психологічний аналіз уроку, психологічний аналіз взаємодії лікаря та пацієнта), представити його аналіз (Завдання 4).
6. Провести консультативну бесіду та представити її протокол (Завдання 5).
7. За результати консультативної роботи скласти програму міні-тренінгу або розробити заняття з елементами психокорекції, провести міні-тренінг або психокорекційний захід (Завдання 6).
8. Провести комплексне психологічне (клініко-психологічне (патопсихологічне), соціально-психологічне, психолого-педагогічне) дослідження особистості (в освітніх установах – учня; в лікувально-профілактичних закладах – хворого пацієнта). Опрацювати отриманий емпіричний матеріал, дати йому психологічну інтерпретацію та на основі отриманих даних представити характеристику особистості або клініко-психологічний висновок з резюме (завдання 7).
9. Провести комплексне соціально-психологічне обстеження групи (в освітніх установах – класу; в лікувально-профілактичних закладах – групи пацієнтів), опрацювати отриманий емпіричний матеріал, дати йому психологічну інтерпретацію та на основі отриманих даних представити психологічний портрет клімату й міжособистісних стосунків (Завдання 8).
10. Займатися волонтерською діяльністю (за потребою).
11. Оформити матеріали практики та мультимедійну презентацію результатів проходження практики. Захист практики.

Окрім основних індивідуальних завдань керівник практики від університету пропонує студенту виконати індивідуальне пошукове завдання (завдання 9), яке має творчий характер і відповідає його професійним схильностям та інтересам студента-практиканта (тематика за вибором студента). За цим індивідуальним творчим завданням студент готує аналітичний звіт.

3.2. Заняття та екскурсії під час практики

У разі згоди з керівництвом організації (базі практики) під час проходження практики зі студентами можуть проводитися окремі заняття, ознайомлювальні екскурсії по базі проходження практики. Вони також можуть відвідувати

семінари, приймати участь у презентаціях, виробничих нарадах, конференціях, тощо.

3.3. Рекомендована література

Для ефективного проведення практики студенти можуть користуватися наступною навчальною та методичною літературою та інтернет-ресурсами:

1. Про затвердження форм документів з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації : наказ Міністерства освіти і науки України від 12 червня 2014 року № 711, м. Київ. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0728-14/>
2. Положення про організацію та проведення практики студентів у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» . м. Івано_Франківськ [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://vvnp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/128/2018/05/pol_pro.pdf
3. Додаток до Положення про організацію та проведення практики у Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (від 26.03 2013 р., протокол № 3) м. Івано_Франківськ [Електронний ресурс] – Режим доступу https://vvnp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/128/2018/05/dodatok_pol_pro_praktyku.pdf
4. Айви А. Психологическое консультирование и психотерапия. М., 1999.
5. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности; под ред. И.А. Полищука, А.Е. Видренко. К.: Здоров'я, 1979. 124 с.
6. Бакли Р., Кэйпл Дж. Теория и практика тренинга. СПб.: Питер, 2002. 352 с.
7. Батаршев А.В. Экспериментально-психологическое исследование психических больных. М.: Медицина, 2004. 320 с.
8. Бігма Н. М. Уроки-тренінги як засіб активізації навчальної діяльності учнів: посібник [Електронний ресурс] / уклад. Н. М. Бігма. Дніпропетровськ, 2013. 36 с. Режим доступу : <http://doktor-ua.com/literatura/7616/index.html>
9. Биркенбиль Ф. Коммуникационный тренинг: Наука общения для всех. М.: ФАИР-ПРЕСС, 2002. 352 с.
10. Бишоп С. Тренинг ассертивности. СПб.: Питер, 2001. 208 с.
11. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая психодиагностика. К.: 1986.
12. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості: навч. посіб. для студ. вузів. Х. : Фоліо, 1996. 128 с.
13. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике СПб.: Питер, 2000. 528 с.
14. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навч. посібник. К.: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
15. Вачков И.В. Общие тренинговые методы. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учеб. пособие. М.: Ось, 2000. 224 с.
16. Венгер А.Л. Психологическое консультирование и диагностика. Практическое руководство. Ч.2. М.: Генезис, 2001. 160 с.
17. Власова В. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. К. : В-во «Либідь», 2005. 400 с.

18. Геберт Д. Организационная психология. Человек и организация.; пер.с нем. Х.: Изд-во гуманитарный центр О.А. Шипилова, 2006. 624 с.
19. Гольдштейн А. Хомик В. Тренінг умінь спілкування. Як допомогти проблемним підліткам. К.: Либідь, 2003. 520 с.
20. Горноста́й П. П., Васьковская С. В. Теория и практика психологического консультирования. Проблемный подход. К., 1995.
21. Гоян І.М., Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дітей; за ред. А.А. Палія. Івано-Франківськ, Симфонія форте, 2014. 652 с.
22. Дифренціальна діагностика неврозів: метод рек. / автори-упоряд. В.В. Кардаш, Н.І. Кардаш, Луцьк, 2000. 167 с.
23. Джонсон Д. В. Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного спілкування. К.: Вид. Дім «КМ Академія», 2003. 288 с.
24. Джордж Р., Кристиани Г. Консультирование: теория и практика; пер с англ. М.: Эксмо-Пресс, 2002. 448 с.
25. Документація психолога / Упор. Т. Гончаренко. К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. 120 с.
26. Драгунский В.В. Цветовой личностный тест: практическое пособие. М.:АСТ; Мн.: Харвест, 2001. 448 с., ил.
27. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. СПб.: Питер, 2005. 509 с.: ил. (Серия „Практикум по психологии”).
28. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии. СПб.: Питер, 2001. 400 с.
29. Інтелектуальні здібності дитини / Упорядники: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. К.: Мікрос-СВС, 2003. 96 с.
30. Заграй Л.Д. Методологія та технологія виконання курсової роботи: навчально-методичні рекомендації для студентів II, III курсів спеціальності «Психологія». Івано-Франківськ, 2015. 59с.
31. Закон України “Про вищу освіту”. - № 1556-VII від 01.07.2014.
32. Захаров А.И. Происхождение детских неврозов и психотерапия М.:Эксмо-Пресс, 2006. 448 с.
33. Зверева Н.В., Козьмина О.Ю., Каримулина Е.Г. Патопсихология детского и юношеского возраста: учеб пос. М.: Изд. Центр «Академия», 2008. 208 с.
34. Зейгарник Б.В. Патопсихология. М.: 1999. 208 с.
35. Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. Л.: Медицина, 1983. С. 102-115.
36. Карвасарський Б.Д. Клиническая психология. СПб.: Питер, 2004. 960 с.
37. Карсон Р., Батчер Дж., Минека С. Анормальная психология. СПб.: Питер, 2004. 1167 с.
38. Квасенко А.В., Зубарев Ю.Г. Психология больного К.: Медицина, 1990.184 с.
39. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. М.:Издательский центр «Академия», 2005. 304 с.
40. Комплекс програм і методичних рекомендацій з організації і проведення педагогічної практики з психології / Л.В. Долинська, О.В. Скрипченко, Т.М. Лисянська та інші. Київ: Вид. Нац. пед. унів-тету імені М.П. Драгоманова, 2006. 141 с.

41. Концептуальні засади і методи глибинної психокорекції: підготовка психолога-практика : навч. пос. / Т. С. Яценко, Б. Б. Іваненко, С. М. Аврамченко та ін. / за ред. Т. С. Яценко. К. : Вища школа, 2008. 342 с.
42. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості [Текст] ; за ред. Л. М. Проколієнко. К. Радянська школа. 1989. 608 с.
43. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. К.: Літера ЛТД, 2006. 416 с.
44. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. 400 с.
45. Кочюнас Р. Психологическое консультирование. Групповая психотерапия М. : Академический Проект ; ОППЛ, 2003. 464 с.
46. Коцан І.Я., Ложкін Г.В., Мушкевич М.І. Психологія здоров'я: навч. пос. Луцьк: РВВ «Вежа» Вол. Нац. Ун-ту ім. Лесі українки, 2009. 319 с.
47. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 384 с.
48. Кулеша-Любінець М.М. Клінічна психологія: методичні рекомендації для студ. Спец. 053 «Психологія». Івано-Франківськ, видавець Кушнір Г.М., 2016. 72 с.
49. Кутішенко В. П. Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум : навч. посіб. К. : Каравела, 2009. 448 с.
50. Леонгард К. Акцентуированные личности К.: 1981.
51. Литивин-Кіндратюк С., Кіндратюк Б. Народознавство та організація здорового життя школярів: монографія. Івано-Франківськ: Вид. «Плай», 1997. 345 с.
52. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у детей и подростков. Л.: 1983.
53. Личко А.Е. Личностный опросник Бехтеревского института (ЛОБИ) Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. СПб.: Питер, 2007. 688 с.
54. Лучинкіна А. Профілактика девіантної поведінки. Частина 1.. К.: Главник, 2008. 128 с.
55. Любан-Плоцца Б., Пельдінгер В., Крегер Ф. Ледерах-Гофман К. Психосоматичний хворий на прийомі у лікаря. К. «Адеф-Україна», 1997. 322 с.
56. Максимова Н.Ю. Основы детской патопсихологии: учеб. Пос. 1999. 432 с.
57. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки : навч. посібник. К. : Либідь, 2011. С. 520.
58. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство. М.: 1998. 592 с.
59. Методичні рекомендації по проведенню тренінг-курсу для підлітків з питань просвітницької роботи щодо здорового способу життя. К.: Міленіум, 2002. 48 с.
60. Миколайський М.В. Клінічна психодіагностика. Практикум. Івано-Франківськ, Місто НВ, 2006. 228 с.
61. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. М.: Апрель-Пресс, 2002. 255 с.
62. Морено Я.Л. Социометрия: Экспериментальный метод и наука об обществе / пер. с англ. М.: Академический проект, 2001. 384 с.

62. Навчально-методичне забезпечення виробничої практики у загальноосвітніх закладах : методичні вказівки для студентів ОКР «Магістр» зі спеціальності «Початкова освіта (практична психологія)»; уклад. Л.І. Макарова, О.Г. Паркулаб, О.П. Цюняк. Івано-Франківськ : В-цтво «СІМІК», 2016. 60 с.
63. Наследов А.Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. СПб.: Речь, 2004. С. 173-176.
64. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. СПб.: Питер, 2002. 464 с.
65. Николаева В.В., Соколова Е.Т. Рекомендации по составлению психологических заключений / Патопсихология; Хрестоматия; Сост. Н. Белопольская. М.: Когито-Центр. С. 34-49.
66. Осадько О. Технології психологічного консультування. К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. 128 с.
67. Осипова А.А. Общая психокоррекция: Учеб. пос. для студентов вузов. М.: ТЦ Сфера, 2005. 512 с.
68. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. Підручник. К. : Либідь, 2003. 536 с.
69. Пайнс С., Маслач К. Практикум по социальной психологии. СПб., 2000. 345 с.
70. Паркулаб О.Г. Недирективна терапія дитячої агресивності *Проблеми загальної та педагогічної психології* : [зб.наук.праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України; за ред. С.Д. Максименка]. К. : ГНОЗИС, 2013. Т. ХУ. Ч.1. С.224-227.
71. Паркулаб О.Г. Інтеграція гуманістичних психологічних ідей у систему освіти обдарованих дітей [Електронний ресурс] *Вісник Прикарпатського університету : філософські і психологічні науки*. Івано-Франківськ: Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В.Стефаника», 2014. Вип.18. С. 156-161. Режим.доступу file:///C:/Users/lvvvl/Downloads/Vpu_filos_psihol_2014_18_26.pdf
72. Паркулаб О. Психологічний аналіз булінгу як соціально-психологічного явища [Електронний ресурс] : *матеріали Круглого столу «Психологічна безпека особистості в умовах суспільно-політичної нестабільності»* Івано-Франківськ, 2014. Режим доступу : <http://www.pu.if.ua/depart/SocialPsychology/resource/file/>
73. Педагогічна та асистентська практика студентів-географів : навч.-метод. посібник / укладач: М.М. Лаврук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 126 с. Режим доступу <http://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/11/maket-book-net.pdf>
74. Практикум з психодіагностики / Укладачі: Музика О.О., Остринська В.М., Остринський В.В. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 1999. 167 с.
75. Практикум по арт-терапии ; под ред. А.И. Копытина. СПб.: Издательство «Питер», 2000. 448 с.
76. Прутченков А.С. Социально-психологический тренинг в школе. 2-е изд.М.:ЭКСМО-Пресс, 2001.640 с.
77. Психогимнастика в тренинге ; под.ред. Н.Ю. Хрящевой. СПб. : Речь, Институт Тренинга, 2002.256 с.
78. Психолого-педагогічна робота у загальноосвітніх навчальних закладах з профілактики насильства над дітьми: Метод. посіб. / Автори-упоряд.: Вовчок

- Т.В., Степура Н.П., Даниленко І.С. та ін.; за заг. ред. Т.П. Цюман . К.: ВПЦ «Експрес».2009. 328с. Режим доступу : http://www.childfund.org.ua/Uploads/Files/docs/Training-modul_Abuse-prevention_final-version.pdf
79. Психологу для роботи. Діагностичні методики: збірник ; Уклад. М.В. Лемак, В. Петрище. Ужгород, 2012. 616 с.
80. Репина Н.В., Воронцов Д.В., Юматов И.И. Основы клинической психологии. М.: 2003. 452 с.
- 81.Рогов Е.И. Настольная книга школьного психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. 384 с.
82. Рогов Е.И. Настольная книга школьного психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. Кн. 2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приёмы и упражнения. 480 с.
83. Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упорядники: С. Максименко,К. Максименко, О. Главник. К.: Мікрос-СВС, 2003. 112 с.
84. Романова Е.С. 99 популярных профессий. Психологический анализ и профессиограммы. СПб.: Питер, 2008. 464 с.
85. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии. М.: 1999.
- 86.Савчин М. В. Педагогічна психологія. К. : Академвидав. 424 с.
87. Соммерс-Фланаган Дж. Клиническое интервьюирование. М.: 2006. 672 с.
- 88.Самоукина Н. В. Практический психолог в школе : лекции, консультирование, тренинги / Н. В, Самоукина. М. : Изд-во Института Психотерапии, 2003. 244 с.
- 89.Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосв. школи. Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. 72 с.
90. Собчик Л.Н. Методы психологической диагностики: Диагностика межличностных отношений. Выпуск 3. М., 1990. 48 с.
91. Собчик Л.Н. Методы психологической диагностики: Метод цветных выборов модифицированный цветовой тест Люшера. Выпуск 2. М.,1990. 88 с.
92. Собчик Л.Н. Методы психологической диагностики: Стандартизованный многофакторный метод исследования личности. Выпуск 1. М., 1990. 76 с.
- 93.Таланов В. Л., Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. СПб. : Сова, М. : ЭКСМО, 2003. 420 с.
94. Терлецька Л. Основы психодіагностики. Навчальний посібник. К.: Главник, 2006. 144 с.
95. Технологія тренінгу ; упор. Главник О., Бевз Г.; за заг.ред. Максименка С. К.: Главник.-2005.
96. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина. К.: Главник, 2007. 144 с.
97. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Друга частина. К.: Главник, 2007. 176 с.
- 98.Турищева Л.В. Работа школьного психолога з батьками. Навчально-метод. посіб. для вчителя. Х. : В-во група «Основа» : «Тріада+», 2007. 128 с.
- 99.Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція : навч. пос. К. : Ваклер, 2007. 186 с.

- 100.Шебанова Г.С. Практический курс «Сприяння своєму зростанню» *Практична психологія і соціальна робота*. К.,1999. №№ 2,3,4.
- 101.Ширококорядюк Лілія. Лихослів'я у шкільному середовищі: профілактика і корекція / Л. Ширококорядюк. К. : Шкільний світ, 2009. 128 с.
- 102.Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. К.: Либідь, 1996.
103. Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2006. 382 с.
- 104.<http://schoollib.com.ua/psychologiya/3/60.html>
- 105.http://www.koob.ru/practic_psychology/
- 106.<http://www.zipsites.ru/psy/psylib/>
- 107.<http://library.evro-bit.ru>

3.4. Методичні рекомендації

Виробнича практика для студентів магістратури спеціальності 053 «Психологія» проводиться згідно з навчальним планом для денної та заочної форм навчання. Перед початком практики на факультетський керівник організовує настановчу конференцію. В ній беруть участь студенти-практиканти та їх керівники від факультету. В ході настановчої конференції загальний керівник практики від факультету (методист-організатор практики) ознайомлює студентів та їх керівників з наказом ректора, вимогами щодо проходження практики, правами та обов'язками студентів-практикантів та їхніх керівників програмою практики, метою, завданнями, термінами практики, основними вимогами щодо ведення облікової та звітної документації, розподілом студентів за методистами, Кожний студент працює за індивідуальним планом. Труднощі, що виникають у практиканта, вирішуються під час групових та індивідуальних консультацій з викладачем-методистом.

Після настановної конференції студенти від університетського керівника практики отримують скерування. У перший день практики разом з університетським керівником вони прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає керівник від бази практики. Упродовж перших двох днів кожного практиканта закріплюють за своїм підрозділом, класом. Керівник організації (директор школи, головний лікар) видають наказ про проходження практики студентами.

У перший день роботи студенти знайомляться з базою виробничої практики. Упродовж наступних одного-двох днів студенти складають календарний план роботи та графік відвідування місця проходження практики. із зазначенням дати та описом основних видів роботи і погоджують його з керівником-методистом.

Під час початкового періоду практики (*перший тиждень*) студенти знайомляться з програмою практики, з основними напрямками роботи організації, на базі якої проходить виробнича практика, графіком виробничого процесу, умовами роботи, правилами внутрішнього розпорядку; знайомляться із плануванням та організацією роботи колективу, посадовими інструкціями працівників; починають регулярно вести щоденник практикию

Протягом *другого тижня* студенти опрацьовують навчально-методичну літературу, знайомляться з колективом установи чи організації, вивчають

специфіку роботи організації, нормативну документацію, здійснюють підготовку планів-конспектів міні-лекції та залікових заходів, виготовляють просвітницькі матеріали.

Протягом *третього тижня* студенти проводять консультаційні бесіди (індивідуальні або групові), готують їх протоколи, здійснюють психодіагностичні дослідження.

На *четвертому тижні* студенти продовжують здійснювати психодіагностичні дослідження та розробляють на основі психологічного консультування програму міні-тренінгу або заняття з елементами психокорекції. Розпочинають проведення залікових заходів та відвідують залікові заходи своїх товаришів по групі, на основі чого здійснюють аналіз особливостей професійного спілкування (уроку, медикопсихологічної консультації).

На *п'ятому тижні* студенти продовжують проводити залікові заходи та здійснюють написання психологічної на характеристики учня або готують медикопсихологічний висновок пацієнта. Проводять тренінгові заняття, готують соціально-психологічну характеристику на клас або підрозділ закладу або організації.

На *шостому тижні* практики студенти оформляють матеріали практики, письмовий звіт та отримують від керівника бази практики характеристику за виконану роботу. У характеристиці на студента-практиканта варто вказати обсяг та якість виконання студентом програми практики й індивідуального плану роботи, вміння бачити та розв'язувати професійну задачу, рівень володіння методами, прийомами, методиками психологічної діяльності та вміння застосовувати їх на практиці, здатність використовувати сучасні психологічні технології, сучасні інформаційно-комунікаційні технології, готовність удосконалювати навички самоосвіти і саморозвитку; особисті морально-вольові якості, дисциплінованість, старанність, емпатійність, ставлення до роботи в цілому та підсумкову оцінку за практику.

Завершується практика підсумковою конференцією, під час якої відбувається обговорення результатів проходження студентами науково-педагогічної практики.

3.4. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Завдання 1. Ведення психологічного щоденника.

Упродовж всієї практики студенти ведуть психологічний щоденник, у якому занотовують результати спостережень за особливостями навчальної, професійної взаємодії в просторі закладу, установи, описують типові та нестандартні її ситуації, свої враження про роботу психолога, зауваження щодо ходу практики тощо. Щоденник ведеться у довільній формі. Його має право оглянути лише керівник практики від університету.

Критерій оцінки: 1. Регулярність ведення щоденника. 2. Різноманітність описаних ситуацій, логічність та чіткість опису. 3. Самоаналіз власної діяльності у процесі опису. 4. Наявність висновків та рекомендацій. 5. Застосування матеріалів спостереження при написанні психологічних характеристики на особистість та групу.

Завдання 2. Провести заліковий захід просвітницького та профілактичного спрямування

Психологічна просвіта включає в себе роботу з працівниками установ, а в умовах освітніх закладів – з батьками, вчителями та дітьми. Крім просвітницьких заходів, що стосуються навчально-виховного процесу та психологічних проблем, практикант організовує профілактичну роботу у трьох основних напрямках:

- профілактика шкідливих звичок а адиктивної поведінки
- збереження здоров'я, промоція здорового способу життя;
- профілактика жорстокого поводження (булінгу, мобінгу).

Профілактичне заняття розробляється за схемою: Дата, тема заняття, мета заняття, вікова або професійна група, форма проведення. Хід проведення (конспект заняття). Додаються взірці виготовлених студентами просвітницьких матеріалів (буклети плакати тощо).

Критерій оцінки заняття: 1. Моделювання певного виду та етапу профілактики. 2. Застосування інноваційних технологій (проблемний, інтерактивний виклад). 3. Діалогічний формат взаємодії на занятті. 4. Виготовлення та використання просвітницьких матеріалів. 5. Врахування вікових та індивідуальних особливостей аудиторії в плануванні та організації заходу, що відображається у його конспекті.

Завдання 3. Методичні особливості підготовки та проведення міні-лекції

Підготовка плану-проспекту здійснюється за такою схемою:

I. Навчальна мета заняття може бути основана на низці завдань освітнього, виховного та розвивального напрямів.

II. Методи, прийоми, засоби, інноваційні технології навчання. Методи, прийоми передання та обміну словесною інформацією: розповідь; бесіда (репродуктивна, пошукова, проблемна, аутентична – обговорення особистісних поглядів, життєвих міркувань студентів тощо); мозкова атака; дискусія; діалог; кейс-метод (розповідь про подію, що трапилась у житті людини).

Методи, прийоми переконування: апеляція до висловлювань відомих людей; проведення доказів; висловлювання аргументів «за» і «проти»; апеляція до позитивних і негативних емоцій студентів; діагностичне питання.

Методи, прийоми розвитку мислення: аналіз; синтез; порівняння; розрізнення; аналогія; узагальнення; екстраполяція; міркування (просте, складне, вільне, доказове); дедукція; індукція.

III. Наочність: таблиці, схеми, графіки, макети, приладдя тощо. Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, електронні програмні засоби тощо.

IV. Основні питання лекції: (не більше чотирьох на одну лекцію).

V. Рекомендована література: основна та додаткова.

VI. Основні питання, розглянуті під час лекції:

Проведення міні-лекції за такими етапами:

Розкрити зміст інформації, що висвітлюється під час лекції, описати дії викладача, застосування методів навчання та виховного впливу на учнів,

зазначити питання для обговорення, дискусії, діалогу.

I. Вступна частина (до 5-7 хв): привітання викладача з аудиторією; налагодження зв'язку із пройденим навчальним матеріалом і новою інформацією; повідомлення теми лекції, створення у слухачів позитивної установки на її вивчення; визначення основних питань лекції, поради щодо рекомендованої літератури; оволодіння увагою слухачів, психологічне підготування до розгляду основних питань лекції, виокремлення їхнього зв'язку з навчальною й практичною діяльністю.

II. Основна частина (25-30 хв): висвітлення кожного питання окремо; показ логічного переходу від одного питання до іншого, підсумовування кожного етапу; опис дій викладача з метою забезпечення розуміння, осмислення учнями змісту; розкриття прийомів формування мисленнєвих дій, які застосовують під час лекції; виокремлення питань для бесіди, дискусії чи діалогу, отримання зворотного зв'язку; опис дій викладача для розвитку інтересу до змісту лекції.

III. Заключна частина (5-7 хв): логічні висновки про основні поняття, положення, що були розглянуті; повідомлення про досягнення теми, завдань лекції, оцінка спільної взаємодії з учнями; коротке повідомлення питань, проблем, що будуть розглядатися у наступній лекції; подяка за увагу.

План-конспект міні-лекції підписує методист кафедри психології, до якої прикріплений студент під час практики.

Критерії оцінки плану-конспекту: 1. Логічність, структурованість, повнота конспекту. 2. Відповідність змісту конспекту темі лекції. 3. Актуальність розглянутої теми для означеної аудиторії. 4. Володіння психолого-педагогічними прийомами впливу під час проведення лекції. 5. Готовність до діалогу з слухачами, наявність зворотного зв'язку, стимулювання інтересу. 6. Ступінь реалізації плану лекції протягом заняття. 7. Науковість та доступність викладу. 8. Використання інноваційних технологій та прийомів наочності.

Завдання 4. Аналіз професійної взаємодії (навчального заняття)

Під час виробничої практики студент письмово аналізує навчальне заняття (семінар, урок брифінг, лекцію), на якому він був присутній у вигляді письмового відгуку.

Подаємо орієнтовну схему аналізу заходу:

Загальні відомості про навчальне заняття: тема навчального заняття, її зв'язок з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі; форма, тип навчального заняття, структура, відповідність темі та поставленій меті; рівень досягнення мети та отримані результати; сильні та слабкі сторони, досягнення, загальні враження.

1. Підготовка викладача до організації навчального заняття: визначення структури, використання фахової та методичної літератури, підготування дидактичного та роздаткового матеріалу.
2. Постанова мети, завдань навчального заняття як кінцевого результату, необхідного для досягнення викладачем та учнями, створення в учнів установки на досягнення мети.
3. Відбір змісту навчального матеріалу, розвиток особистісного ставлення учнів до нього:

- раціональний відбір наукових знань, понять, фактів, що ляжуть в основу розвитку умінь, навичок учнів, їхнього соціального становлення, дальшого навчання;
- спрямованість змісту навчального матеріалу на розгляд проблем, соціально значущих та актуальних для життя слухачів, задоволення їхніх пізнавальних й особистісних потреб та інтересів;
- відповідність змісту навчального матеріалу рівню розвитку слухачів, їхнім пізнавальним можливостям;
- стимулювання інтересу до змісту (новизна знань, умінь, їхня різнобічна значущість, парадоксальність понять, фактів, популярність інформації, емоційність викладу, подання інформації через призму бачення вчителя);
- інтегрування змісту навчального матеріалу з іншими темами, навчальними предметами.

4. Застосування методів, прийомів, засобів, форм організування навчально-пізнавальн діяльності учнів і їхнє творче, цілеспрямоване поєднання, активізація думки учнів, стимулювання їх до критичного та творчого мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження.

- Діяльність учителя, лектора, ведучого: ставлення до аудиторії, позитивне налаштування;
- стиль діяльності та поведінки, його комунікативні вміння, відкритість, щирість, знаходження контакту з аудиторією (учнями, слухачами), виявлення педагогічного такту в організуванні взаємодії зі школярами; забезпечення дисципліни задля порядку на навчальному занятті.

5. Діяльність слухачів або учнів:

- ставлення до процесу навчання, застосованих форм, методів організації навчально-пізнавальної діяльності, їхня мотивація;
- ставлення до особистості педагога, ведучого, лектора.

6. Організація міжособистісної взаємодії учнів та розвиток їхніх взаємин:

- створення психологічно комфортного середовища на навчальному занятті;
- застосування різноманітних форм співробітництва, міжособистісної взаємодії учнів (дискусії, діалоги, групові форми, колективна робота тощо).

7. Отримання зворотного зв'язку:

- методи, прийоми організування зворотного зв'язку на кожному етапі навчального заняття;
- перевірка вчителем рівня розуміння, осмислення учнями навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь;
- застосування зворотного зв'язку для усвідомлення особливостей діяльності, мислення учнів, мотивації їхнього навчання;
- застосування зворотного зв'язку, оцінювання для усвідомлення школярами досягнутих успіхів, перспектив їхнього розвитку;
- об'єктивність оцінювання індивідуальних особливостей навчальної діяльності учнів;
- мотивація оцінок учнів без елементів критики особистості.

8. Загальні висновки: пропозиції та поради щодо підготовки й проведення навчальних занять (уроків).

Завдання 5. Організація та проведення консультаційних бесід

Психологічне вікове консультування здійснюється за наступною схемою:

1. Аналіз інформації, отриманої в ході первинної бесіди з дорослими (батьками, педагогами, іншими фахівцями).
2. Бесіда з батьками про попередні етапи розвитку дитини, з'ясування особливостей внутрішньосімейних стосунків і соціальних контактів дитини.
3. Збір інформації з інших установ про стан здоров'я (при необхідності).
4. Спостереження за дитиною в природних умовах.
5. Встановлення емоційного контакту з дитиною.
6. Експериментально-діагностичне обстеження дитини.
7. Обробка даних, каузальний аналіз результатів.
8. Психологічний діагноз дитини.
9. Психолого-педагогічне призначення.
10. Контроль, повторне консультування.

1. Етап збору попередньої інформації. В разі вікового консультування здійснюється отримання й аналіз інформації, отриманої від батьків, а також – від інших осіб (лікарів, вихователів, педагогів, родичів тощо) Проводять бесіду з батьками, мета якої – зібрати інформацію про етапи розвитку дитини, про її здоров'я, про міжособистісні стосунки в сім'ї, про соціально-побутові умови проживання дитини тощо.

2. Етап експериментально-психологічного обстеження. За результатами аналізу зібраної інформації, психолог робить висновок про міру обґрунтованості скарги батьків і на основі цього розробляє стратегію обстеження, підбираючи методики для проведення експериментально-психологічного обстеження дитини. За результатами психологічного обстеження й аналізу продуктів діяльності дитини (малюнки, шкільні зошити, рукоділля, предмети захоплення, вірші тощо) психолог-консультант перевіряє висунуті гіпотези стосовно сутності, характеру й причин труднощів та порушень. Якщо виникла необхідність, проводять психологічне обстеження міжособистісних стосунків дитини в дитячому колективі (дошкільний заклад, школа, компанія друзів тощо).

3. Аналітичний етап.

Під предметом психологічного діагнозу розуміють встановлення індивідуально-психологічних відмінностей, як в нормі, так і в патології. При цьому важлива з'ясувати в кожному конкретному випадку, чому ці прояви з'являються в поведінці клієнта (у випадку вікового психологічного консультування, які їх причини та наслідки. Постановка психологічного діагнозу має ґрунтуватися на критичному і обережному тлумаченні даних, отриманих з різних джерел. До того ж, психологу вкрай важливо мати уявлення про межі своєї професійної компетенції. Відтак у випадках, коли у нього виникають підозри про патологічний чи дефектологічний характер виявлених порушень, не треба намагатися самотійно поставити діагноз. У таких випадках потрібно у тактовній формі порекомендувати батькам звернутися у відповідні заклади, до спеціалістів відповідного профілю. Те саме зауваження стосується

сфери соціальних чинників, що зумовили ту чи іншу психологічну проблему дитини.

Із визначення психологічного діагнозу випливає, що формулювання діагнозу обов'язково повинне містити й прогноз - передбачення на основі здійсненого обстеження шляху і характеру подальшого розвитку дитини. Прогноз необхідно здійснювати в двох напрямках: за умови, якщо з дитиною буде своєчасно проведена необхідна робота, й за умови, якщо таку роботу з нею своєчасно не буде проведено. Робота психолога-консультанта з глибинного проникнення у встановлення сутності індивідуально-психологічних особливостей дитини і причин їх виникнення в кожному окремому випадку має призводити до вироблення конкретних рекомендацій, які пропонують батькам та іншим зацікавленим у дитини дорослим. Рекомендації мають бути конкретними і зрозумілими тим, кому вони призначені.

4. Формулювання висновків та прогнозу стосовно перспектив розвитку особистості.

Критерії оцінки: 1. Вичерпність та ретельність підготовки протоколу консультативної бесіди. 2. Відповідність етапів та прийомів консультування виду консультування та запиту. 3. Етапність консультативної роботи. 4. Вичерпне представлення емпіричного та аналітичного етапу консультування. 5. Вичерпне представлення прогностично-корекційного етапу консультування. 6. Розмаїття прийомів ведення консультативного процесу.

Завдання 6. Програма міні-тренінгу

Опираючись на результати консультативної роботи студент готує психокорекційне заняття або міні-тренінг, представляє коонспекти цих заходів.

1. Відповідність назви міні-тренінгу поставленій меті та завданням.
2. Розклад тренінгу, технічне обладнання та додаткові матеріали
3. Яка структура міні-тренінгу, які прийоми та компоненти тренінгу були використані (міні-лекції, групова дискусія, мозковий штурм.. тощо)?
4. Основні вимоги до організації тренінгу
5. На який вид групи спрямований тренінг?
6. Яку оцінку ефективності було використано?
7. Які форми роботи було використано (робота вдвох, втрьох, індивідуальна, колективні презентації, мозковий штурм, аналіз ситуаційних вправ, аналіз окремих випадків, рольові ігри, групова дискусія, ділові ігри, малювання, тестування, захист проектів, вправи та ін.)?
8. Які помилки були допущені в процесі проведення тренінгу?
9. В чому підвищилась Ваша компетентність як тренера після проведення міні-треннігу?

Різновидом тренінгу є урок-тренінг. Найпоширенішими типами нетрадиційних уроків є: уроки-ділової ігри, уроки-змагання, уроки типу КВК,

уроки-консультації, комп'ютерні уроки, театралізовані уроки, уроки з груповими формами роботи, уроки, які проводять учні, уроки-конкурси, уроки-тренінги або тренінги тощо .

Структура тренінгу:

Вступна частина передбачає вирішення таких завдань:

- актуалізація теми поточного тренінгу й виявлення очікувань;
- створення доброзичливої та продуктивної атмосфери (цей етап називають загальним терміном «знайомство» у формі самопрезентації чи взаємопрезентації учасників тренінгу);
- підтримання демократичної дисципліни у формі прийняття, уточнення або повторення правил групи.

Основна частина тренінгу – кілька тематичних завдань у поєднанні з вправами на зняття м'язового і психологічного напруження. В цій частині тренінгу іноді виділяють теоретичний і практичний блоки. Проте цей поділ є досить умовним, позаяк знання (як уміння та навички) на тренінгу здобуваються у процесі виконання практичних завдань (міні-лекції у формі бесіди, презентації, взаємонавчання, робота в групах).

Заклучна частина тренінгу охоплює:

- підведення підсумків;
- отримання зворотного зв'язку за тематикою поточного тренінгу;
- релаксацію й процедури завершення тренінгу.

Атрибути тренінгу: тренінгова група. тренінгове коло. спеціально облаштоване приміщення та матеріали для його проведення, тренер, правила групи, атмосфера взаємодії та спілкування, інтерактивні методи навчання, структура тренінгового заняття, оцінювання ефективності тренінгу.

У школі студенти-практиканти можуть реалізувати не всі елементи тренінгової технології, а лише її окремі елементи, плануючи проведення виховних, профілактичних і корекційно-розвивальних занять. Ця форма роботи називається розвивальним заняттям з елементами тренінгу.

Критерії оцінки: 1. Ретельність підготовки програми міні-тренінгу на рівні структури та змісту, що відображено у конспекті програми. 2. Наближеність до потреб і проблем учасників. 3. Врахування рівень їх актуального розвитку і завдання найближчого розвитку. 4. Орієнтація на формування цінностей, знань, умінь і навичок, які є основою позитивної поведінки. 5. Наявність «уразливих» тем, що передбачає їх обговорення в контексті інших важливих проблем. 6. Різноманітність використаних прийомів психокорекції.

Завдання 7. Психологічна характеристика на особистість

Психологічна характеристика особистості має низку різновидів. Йдеться про характеристику особи з огляду на її вікові особливості розвитку, етап соціалізації, стан здоров'я, провідний вид діяльності (навчальна, професійна, профілактично-лікувальна тощо). Найбільш поширеним видом психологічної характеристики особистості в практиці діяльності психолога є психолого-педагогічна характеристика учня, психолого-професійна характеристика працівника установи чи закладу, психолого-клінічна характеристика пацієнта. Вид написання психологічної характеристики практикант обирає з огляду на

спрямування на відповідну базу практики.

Психолого-педагогічна характеристика учня – це індивідуальне психолого-педагогічне завдання, що має засвідчити рівень психологічних знань студента, здобутих під час вивчення дисциплін «Вікова психологія» та «Педагогічна психологія», розуміння ним особливостей індивідуального розвитку школяра, особистісних характеристик, особливостей пізнавальної, емоційної та вольової діяльності. У тексті відображають суть питання, висвітлюють усі його можливі аспекти, тобто вказують загальні відомості про учня, дані про його психологічні особливості та сферу соціальної взаємодії (ставлення до себе та до ровесників, спілкування з оточуючими, статус у класі (групі), особливості навчальної діяльності тощо), а також висновки та рекомендації щодо дальшої роботи з учнем. Ці дані обов'язково ілюструють конкретними прикладами, отриманими в результаті спостереження за учнем і бесіди з ним та/або класним керівником. Структура роботи чітка та логічна. Робота містить необхідні додатки.

Психолого-педагогічна характеристика на учня:

1. Титульний лист, в якому обов'язково вказано прізвище, ім'я, по батькові студента, який проходить практику, факультет та кафедру, на яких він навчається, місце та час проходження практики, дані про учня, на якого складена характеристика (ПШБ, школа, клас), ПШБ викладача від кафедри психології, який перевіряє роботу.

2. Змістовну частину психолого-педагогічної характеристики, що охоплює психологічні особливості пізнавальної та навчальної діяльності учня, його особистісні характеристики, спосіб міжособистісної взаємодії, ставлення до однолітків та старших, особливості професійної орієнтації (для учнів старших класів) тощо. Практичні рекомендації до написання цієї характеристики подані нижче. Обсяг змістовної частини – 2–3 сторінки.

3. Висновки та рекомендації. Висновки можуть містити узагальнений психологічний портрет учня, характеристику його дальшої навчальної та життєвої перспективи, загальне враження студента про хід виконання завдання, зокрема труднощі, з якими він зіткнувся. На основі складеної психолого-педагогічної характеристики студент може розробити рекомендації для педагогів, батьків з метою оптимізації навчальної діяльності та дальшого психологічного розвитку учня. Обсяг роботи – від трьох до п'яти сторінок друкованого тексту (формат А-4, кегль 14, інтервал 1,5).

Алгоритм написання психолого-педагогічної характеристики учня

I. Загальні відомості

1. Загальні відомості про учня: ПШБ, вік, клас, навчальна успішність (на основі анкети).

2. Сімейні умови: склад сім'ї, обов'язки учня у сім'ї, атмосфера у сім'ї (на основі анкети).

II. Особистісна сфера учня

3. Особистісні характеристики: впевненість у власних силах; знання власних переваг та їхнє використання (на основі схеми спостереження та анкети).

4. Особливості емоційно-вольової сфери учня: схильність до вияву емоцій та контролю власних дій (на основі схеми спостереження).
5. Особливості діяльності та поведінки учня: активність, організованість, наполегливість у вирішенні складних завдань (на основі схеми спостереження).
6. Пізнавальна діяльність учня: особливості пам'яті, мислення, уваги, уяви та мовлення (на основі схеми спостереження).
7. Хобі та позашкільна діяльність учня: відвідування гуртків, секцій; участь у громадському житті класу та школи (на основі анкети).
8. Уявлення про майбутню професію, можливі досягнення, мрії учня (на основі анкети).

III. Соціальна сфера учня

9. Спілкування та взаємодія з оточуючими: прагнення до спілкування, ініціативність у процесі спілкування; поведінка в конфлікті (на основі схеми спостереження).
10. Ставлення учня до оточуючих (ровесників та старших людей): прагнення до домінування, товариськість, толерантність, вияв поваги (на основі схеми спостереження та анкети).
11. Статус учня в класі (групі): популярність, кількість друзів серед однокласників, ставлення до нього однокласників, авторитетність серед однокласників (на основі схеми спостереження та анкети).

IV. Особливості навчальної діяльності

12. Ставлення до навчальної діяльності: вчасність, ретельність та самостійність виконання домашніх завдань, зацікавленість певним предметами та ін. (на основі анкети).

V. Висновки та рекомендації Загальні висновки та рекомендації щодо стимулювання навчальної діяльності. У разі виникнення труднощів чи додаткових запитань щодо написання характеристики необхідно звернутися за допомогою до свого керівника практики від кафедри психології.

Критерії оцінки: 1. Характеристика на особистість (учня) має бути написана на підставі емпіричних досліджень (із застосуванням аналізу експериментальних ситуацій, спостережень, тестування, анкетування, бесіди, соціометрії, референтометрії тощо). 2. В психологічній характеристиці мають бути наведені біографічні дані досліджуваного, описаний психічний стан під час обстеження, охарактеризована пізнавальна, емоційна, вольова, комунікативна, особистісна та інші сфери. 3. Окреслені провідні мотиви навчання та спілкування, визначено ціннісні орієнтації у цій сфері, охарактеризований внутрішній мотиваційний конфлікт та ступінь його усвідомлення, способи його подолання тощо. 4. Наявність висновків-рекомендацій щодо подолання особистих проблем досліджуваного з огляду на його вікові та індивідуальні особливості розвитку.

Завдання 8. **Соціально-психологічна характеристика малої групи (колективу класу, підрозділу, відділення)**

Психолого-педагогічна характеристика класу – це індивідуальне психолого-педагогічне завдання, що має засвідчити рівень психологічних знань студента: розуміння ним особливостей розвитку та функціонування групи як спільноти людей, її психологічних характеристик, структури та здатності до взаємодії, а також впливу групи на виконання учнями їхньої навчальної та позанавчальної діяльності. Вона містить загальні відомості про групу, дані групову диференціацію та інтеграцію (інтегративність, згуртованість, референтність, лідерство та ін.), а також висновки та рекомендації щодо дальшої роботи з групою. Ці дані обов'язково мають бути проілюстровані конкретними прикладами, отриманими в результаті спостереження за групою та бесіди з класним керівником, лідером/лідерами класу та/або вчителями, що працюють у цьому класі.

У процесі соціально-психологічної діагностики шкільного класу рекомендують орієнтуватися на суттєві якості групи, що зумовлюють розвивальний вплив колективу на особистісний розвиток учня, а саме:

- *інтегративність* як міра єдності, спільності членів групи, що визначається за показниками ціннісно-орієнтаційної єдності її членів (протилежною якістю є дезінтегрованість);
- *мікроклімат* визначається на основі самопочуття кожної особистості в групі, міру її комфортності, задоволеності (незадоволеності) від переживання приналежності до спільноти;
- *референтність* як ступінь прийняття членами групи групових еталонів;
- лідерство – ступінь провідного впливу певних членів на групу в цілому в напрямі здійснення групових завдань;
- *інтрагрупова активність* як міра активізації групою осіб, що її складають;
- *інтергрупова активність* – ступінь впливу певної групи на інші групи.

Системні характеристики, які відображають своєрідність групи як соціально-психологічного утворення: спрямованість групи, організованість, інтелектуальна, емоційна й вольова комунікативність. Нижче розкриємо психологічний зміст цих понять:

- *групова спрямованість* – соціальна цінність для групи прийнятих нею цілей, мотивів діяльності, ціннісних орієнтацій та групових норм.
- *організованість* відображає реальну здатність групи до самоуправління.
- *інтелектуальна комунікативність*. За її участю розкривається характер міжособистісного сприймання й встановлення взаєморозуміння в групі, своєрідність знаходження спільної мови між її членами;
- *емоційна комунікативність* відображає емоційну налаштованість групи, міжособистісні зв'язки емоційного змісту в ній;
- *вольова комунікативність* відповідає за здатність групи протистояти труднощам і перешкодам, розкриває її стресостійкість і надійність в екстремальних ситуаціях.

Для діагностики наведених вище параметрів групового розвитку рекомендується застосовувати соціометрію й референтометрію. На позитивну оцінку заслуговує комплексна методика діагностики рівня розвитку соціальної активності особистості й колективу учнів, розроблена за принципом збирання й узагальнювання експертних оцінок членів навчальної групи. За даними

дослідження (узагальненими й проаналізованими), психолог складає психологічний висновок, який використовує для консультування педагогів, а також для самостійного проведення індивідуальної та групової психокорекційної й розвивальної роботи з учнями.

Алгоритм написання психолого-педагогічної характеристики на клас

1. Загальні відомості.
2. Структура класу (за схемою спостереження та інтерв'ю).
3. Соціально-психологічні характеристики групи: згуртованість, здатність до взаємодії, організованість групи, спілкування та конфлікти, контактність, відкритість, цінності групи і т.д. (за схемою спостереження та інтерв'ю).
4. Особливості поведінки та діяльності групи: навчальна та громадська діяльність (за схемою спостереження та інтерв'ю).
5. Висновки та рекомендації.

Здійснюється пошук відповідей на запитання:

- як найбільш ефективно використовувати лідерів в навчальному-виховному процесі?
- які корективи і якими способами можна вносити в процес оптимізації розвитку особистості школярів в умовах класу?
- як організувати подальший розвиток навчальних і професійно-пізнавальних інтересів школярів в умовах класу?
- як сприяти формуванню і розвитку громадської думки, переконань, світогляду класу як цілісної структури?
- які перспективи розвитку класу як колективу і в чому полягає роль вчителя (класного керівника) в управлінні цим процесом, які конкретні шляхи і засоби управління можна рекомендувати?

Студент–практикант обов'язково має вказати на свій особистий внесок щодо впровадження розроблених рекомендацій під час проходження виробничої практики.

Критерії оцінки: в характеристиці на групу (клас) слід визначити її структуру, розподіл ролей, психологічний клімат, стан процесів групової диференціації та інтеграції, наявність процесів міжособистісних конфліктів. При підготовці цих матеріалів студенти демонструють свої вміння добирати адекватні методики дослідження, користуватися ними, опрацьовувати отримані дані та інтерпретувати їх. Вибір методик дослідження обов'язково узгоджується з керівником практики від кафедр психології.

Індивідуальне пошукове завдання

Суть індивідуальної науково-дослідної роботи бакалавра під час проходження виробничої (педагогічної) практики на 4 курсі полягає в перевірці його можливостей як науковця, тому передбачає застосування цілісного спектра дослідницьких умінь, узагальнених у вигляді індивідуального науково-

дослідного завдання. Навчальна мета індивідуального завдання полягає в тому, щоб студент організував свою пошукову діяльність як самостійний дослідник:

- визначає предмет та об'єкт наукового аналізу, конкретизує їх через мету й завдання, яких досягає обраним ним інструментарієм;
- поетапно розгортає цілісну логіку наукового пошуку від характеристики актуальності обраної ним проблеми до висунення гіпотези щодо експериментального її доведення або заперечення;
- зіставляє в межах визначеної проблеми її теоретичну сутність і наукові трактування та емпіричну, самостійно отриману інформацію;
- випробовує свої можливості у напрямку проектування та прогнозування ефективності психологічного впливу, доцільності необхідних змін елементів навчально-виховного процесу у частині досліджуваної ним проблеми.

Виконуючи індивідуальне науково-дослідне завдання, студент виробляє такі конкретні науково-дослідницькі вміння (й реалізовує їх у професійній сфері):

- бачення проблем теорії та практики навчально-виховного процесу й співвіднесення їх з конкретним емпіричним досвідом;
- висунення психологічно доцільних ідей, уявне або реальне створення середовища для їхньої реалізації та передбачення можливих наслідків;
- визначення конкретних кроків щодо реалізації ідей і послідовності їх впровадження;
- бачення й здатність робити оптимальний вибір у спектрі методик дослідної діяльності (емпіричні – анкетування, бесіди, інтерв'ю, спостереження, контент-аналіз змісту учнівських навчальних, творчих завдань, есе та якісні методи – описово-інтерпретаційний аналіз результатів спостережень і вивченого конкретного досвіду зі свідчень учнів, студентів, вчителів, викладачів, їхніх розповідей тощо).

Структура та етапи виконання навчально-дослідного завдання:

1. Визначення актуальної, на думку студента, проблеми навчально-виховного процесу у сучасній школі й формулювання її як предмета для наукового пошуку (наприклад, особливості розвитку довільної пам'яті молодших школярів на уроках читання).
2. Уточнення об'єкта дослідження, як частини психічної реальності, що потребує наукового аналізу (наприклад, процес розвитку пам'яті в молодшому шкільному віці).
3. Визначення мети та завдань дослідження.
4. Окреслення теоретичної бази дослідження – поглядів, ідей та концепцій, власних або запозичених у конкретних наукових школах.
5. Висунення гіпотези, що становитиме собою одно- або багатоваріантні способи розв'язання (вирішення, усунення) сформульованої студентом проблеми.
6. Визначення можливих способів розв'язання проблеми.
7. Перевірка одного або кількох способів шляхом аналізу емпіричних даних, отриманих у ході використання обраних студентом методів емпіричного дослідження. Підтвердження або спростування гіпотези.
9. Оформлення результатів, отриманих у ході науково-дослідної роботи, згідно зі стандартними вимогами щодо обраної студентом методики.

Критерії виконання та оцінки: обсяг роботи: 6-8 сторінок тексту комп'ютерного набору 12 шрифтом через 1,5 інтервала. У роботі мають бути: 1) титульна сторінка; 2) зміст; 3) вступ, у якому зазначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження; 4) теоретична частина (аналіз методичних моделей, концепцій) і практична (характеристика методик і технологій дослідження, які засвідчують теоретичні положення); 5) висновки; 6) список використаних джерел (на менше 5).

3.5. Загальні вимоги до оформлення звітних документів

Загальні вимоги до оформлення звітної документації наступні. Документи оформляються акуратно, від руки або за бажанням студента вони можуть бути надруковані), мають наскрізну нумерацію сторінок. Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку, на якій зазначаються прізвище та ім'я студента-практиканта, факультет та група; прізвища керівників від університету та бази практики; вид практики; термін проходження; назва бази практики. Кожен окремий документ повинен також починатися з титульної сторінки, на якій зазначається прізвище та ім'я студента-практиканта, факультет та група, назва документа, час та місце проведення заходу (чи збору емпіричних даних). Звітна документація обов'язково повинна містити перелік всіх документів практики із зазначеними сторінками.

У звіті про роботу студенти детально описують всю виконану під час практики роботу (наприклад, результати знайомства зі структурою та традиціями бази практики, проведені практикантом заходи, емпіричні дослідження, індивідуальні доручення, волонтерську діяльність, екскурсії тощо). В звітних документах не повинна бути дослівного переписування матеріалів баз практики (історії, методичних розробок тощо). У випадку, коли студент проходить практику за угодою з підприємством, звіт практики може складатися індивідуально з урахуванням угоди на цільову підготовку. Оформлення звітних документів входить в час проходження практики. Їх перевіряють і затверджують (крім щоденника) керівники практики від бази та університету.

В кінці практики керівник від бази практики кожному студентові видає письмову характеристику про його роботу, ставлення до обов'язків, дисциплінованість тощо. В характеристиці обов'язково повинна бути зазначена рекомендована оцінка за практику. Характеристику підписують керівник практики від бази (психолог) та керівник організації. Характеристику завіряють печаткою організації.

Звітна документація виробничої практики виконується на листках формату А-4 і подається на кафедру в папці та на електронному носії. Кожен документ повинен починатися з титульної сторінки, на якій зазначається прізвище та ім'я студента, факультет, група, назва документа, час та місце проведення заходу (чи збору емпіричних даних). Звітна документація обов'язково повинна мати перелік всіх документів із зазначеними сторінками.

Керівник-методист здійснює попереднє оцінювання матеріалів практики. Остаточна оцінка виставляється ним після їх захисту та з урахуванням характеристики на студента з бази практики.

До захисту матеріалів практики допускаються студенти, які виконали завдання програми практики та вчасно оформили звітну документацію (оформлення входить в час проходження практики). Захист матеріалів практики проходить на кафедрах і планується впродовж тижня після завершення практики.

Нижче подається перелік **звітної документації** з їхнім орієнтовним обсягом:

1. Письмовий звіт про виконану роботу у довільній формі (стаціонар: 2 – 3 стор., заочники: 1 – 2 стор.).
2. Індивідуальний (календарний) план роботи на час практики (2 – 3 стор.). Графік відвідування місця проходження практики (1 – 2 стор.) та розклад проведення залікових занять.
3. Щоденник практики (обсяг довільний).
4. Матеріали проведення двох залікових заходів – плани-конспекти мінілекції профорієнтаційної спрямованості та заходу психопрофілактичної (просвітницької) спрямованості (5 – 6 стор. кожний).
5. Психологічний аналіз форм професійної взаємодії (одного навчального заняття, ділової зустрічі, медико-психологічної консультації). (2-3 стор.)
6. Психологічна характеристика на учня або медико-психологічний висновок стосовно стану здоров'я пацієнта (стаціонар: 3 – 4 стор., заочники: 2 – 3 стор.).
7. Психологічна характеристика класу, підрозділу, відділу чи лікарняної палати (стаціонар: 3 – 4 стор., заочники: 2 – 3 стор.).
8. Протоколи результатів психодіагностичних обстежень.
9. Протоколи (запит, етапи роботи, вид, висновки та прогноз розвитку особистості) двох індивідуальних (або групових) консультацій.
10. Матеріали міні-тренінгу або заходу з елементами психокорекції в роботі з класом, підрозділом (стаціонар: 4 – 5 стор., заочники: 2 – 3 стор.)
11. Аналітичний звіт за матеріалами індивідуального пошукового (дослідницького) завдання.
12. **Характеристика на студента-практиканта, підготовлена керівником практики за місцем проходження (психологом), завірений керівником установи та гербовою печаткою установи .**
13. Диск з мультимедійною презентацією результатів практики.

Керівник практики від університету про свою роботу звітується на засіданні кафедри психології. Його звіт містить наступні розділи:

5.5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Студенти-практиканти повинні строго дотримуватися режиму праці бази практики та виконувати свою роботу згідно індивідуального графіку та плану роботи. Керівники студентської практики контролюють перебування студентів на базах практики (згідно графіку), дотримання ними плану роботи, наявність необхідної документації, якість виконаної роботи, науковість та адекватність методів роботи, ставлення до своїх обов'язків та дисциплінованість. Керівник від кафедри психології має право контролювати записи, занесені у щоденник практики.

Робота студентської групи та керівників практики, в свою чергу, контролюється завідувачем кафедри психології та навчальною частиною університету.

Види підсумкового контролю

В основу оцінки навчальних досягнень студентів із виробничої практики покладено принцип обов'язковості поточного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

- 1.Звіт про проходження практики, щоденник практики(обсяг довільний) – **10 балів.**
- 2.Матеріали проведення двох залікових заходів – плани-конспекти мінілекції профорієнтаційної спрямованості та заходу психопрофілактичної (просвітницької) спрямованості – **20 балів.**
- 3.Психологічний аналіз форм професійної взаємодії (одного навчального заняття, ділової зустрічі, медико-психологічної консультації) – **5 балів**
- 4.Психологічна характеристика на учня або медико-психологічний висновок висновок стосовно стану здоров'я пацієнта – **10 балів.**
- 5.Психологічна характеристика класу, підрозділу, відділу чи лікарняної палати – **10 балів.**
- 6.Програма, протоколи та аналіз результатів психодіагностичних обстежень – **15 балів.**
- 7.Протоколи (запит, етапи роботи, вид, висновки та прогноз розвитку особистості) двох індивідуальних (або групових) консультацій – **10 балів.**
- 8.Матеріали міні-тренінгу або заходу з елементами психокорекції в роботі з класом, підрозділом – **10 балів.**
- 9.Аналітичний звіт за матеріалами індивідуального пошукового (дослідницького) завдання – **5 балів.**
- 10.Диск з мультимедійною презентацією результатів практики та захист практики – **5 балів.**

Критерії оцінювання програми психодіагностичної роботи студентів

1. Проведення діагностичних обстежень з дотриманням морально-етичних принципів роботи психодіагнosta.
2. Вільне володіння діагностичним інструментарієм. Грамотна побудова програми обстеження з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей особистості та конкретних умов проведення діагностики.
3. Комплексне бачення проблеми дослідження з позиції її теоретичного та практичного вивчення. Вільне оперування статистичними методами обробки даних у залежності від характеристики зібраної дослідницької інформації.
4. Вміння інтерпретувати кількісну інформацію досліджень, формулювати висновки. Здатність узагальнювати та інтегрувати отриману інформацію, формулювати діагностичні висновки прогностичного характеру.

Критерії оцінювання роботи студентів з психологічного консультування

- 1.Проведення консультативної бесіди з дотриманням морально-етичних принципів роботи психолога-консультанта.

2. Вільне володіння прийомами психологічного консультування та відображення їх у протоколі. Грамотна побудова етапів консультативної бесіди програми обстеження з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей особистості та конкретного запиту у проведенні консультування.
3. Комплексне бачення проблеми дослідження з позиції її теоретичного та практичного вивчення. Вільне оперування методами консультативного впливу у залежності від характеристики зібраної дослідницької інформації.
4. Вміння інтерпретувати процес консультативної взаємодії, формулювати висновки та прогнози.

Критерії оцінювання психокорекційної роботи студентів

1. Проведення психокорекційних занять з дотриманням морально-етичних принципів роботи психодіагноста.
2. Вільне володіння прийомами психокорекції. Грамотна побудова програми міні-тренінгу з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей особистості та результатів попереднього консультування та діагностики.
3. Комплексне бачення проблеми дослідження з позиції її теоретичного та практичного вивчення. Вільне оперування прийомами та техніками психокорекції у індивідуальному та груповому варіантах, що відображено й програмі тренінгу.
4. Вміння інтерпретувати процес психокорекційної роботи, формулювати висновки та прогнози. Здатність узагальнювати та інтегрувати отриману інформацію.

Критерії диференціації оцінок з практики:

Відмінно: Виконання програми практики: дотримання режиму практики, відсутність негативних відгуків, позитивний відгук керівника практики від установи, на базі якої проходила практика, своєчасне виконання індивідуального плану. Ведення документації: регулярне ведення щоденника практики, своєчасне і якісне оформлення звітів. Оцінка професійних якостей: морально-етичні якості, загальна культура, професійний такт, комунікабельність, організаторські здібності.

Добре: Виконання програми практики: неістотні зауваження щодо режиму практики, відсутність негативних відгуків, позитивний відгук керівника практики від установи, на базі якої проходила практика (із зазначенням окремих зауважень), своєчасне виконання індивідуального плану. Ведення документації: своєчасне оформлення звіту. Оцінка професійних якостей: морально-етичні якості, загальна культура, професійний такт, комунікабельність, організаторські здібності.

Задовільно: Виконання програми практики: нерегулярне дотримання режиму практики, наявність негативних зауважень у відгуку керівника практики від установи і організації, на базі якої проходила практика, зауваження щодо виконання індивідуального плану. Ведення документації. Переважна більшість питань програми у звіті висвітлена, однак мають місце неточності, помилки, логічні похибки. Оцінка професійних якостей: характеристика студента в цілому позитивна.

Незадовільно: Виконання програми практики: недбале дотримання режиму практики, неповний об'єм годин, негативний відгук керівника практики від установи чи організації, де проходила практика. Ведення документації: неякісне і несвоєчасне оформлення звіту. Оцінка професійних якостей: нетактовне, неуважне ставлення до колег і користувачів соціальних послуг. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчального плану.

Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблиці.

Розподіл балів, які отримують студенти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Індивідуальна діагностична карта особистості учня

Прізвище, ім'я дитини _____

Рік, місяць народження _____

Відомості про батьків (ПІПБ, професія, місце роботи) _____

Батько _____

Мати _____

Склад сім'ї _____

Соціально-побутові умови _____

Дані, одержані від батьків _____

Проходження вагітності, пологів, дані про захворювання дитини в перший рік життя _____

Особливості історії розвитку дитини (наявність психічних травм, серйозних змін у житті дитини, серйозних захворювань) _____

Взаємини дитини в сім'ї (з ким із членів сім'ї більше спілкується, до кого більше прихильна) _____

Характер стосунків з однолітками _____

Типові конфлікти та шляхи їх вирішення _____

Методи заохочення та покарання в сім'ї _____

Скарги батьків на поведінку дитини _____

Додаткова інформація: _____

Що викликає стурбованість: у навчанні _____

У поведінці _____

Очікування ініціатора замовлення обстеження дитини від психолога _____

Примітки _____

Результати психологічного обстеження:

Особливості поведінки (результати спостереження за поведінкою у класі, під час психологічного обстеження) _____

Результати проведеної психодіагностики заносять в таблицю.

Таблиця 2.2.

Результати індивідуальної психодіагностики

№ з/п	Дата проведення	Назва методики, автор, спрямованість методики	Результати обстеження, висновки

Загальні висновки (прогноз):

Рекомендації

Психолог (підпис)

Зразки оформлення документації

Титульна сторінка

Міністерство освіти і науки України

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Філософський факультет

МАТЕРІАЛИ ПРОХОДЖЕННЯ

ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Студента: _____

Спеціальності: «Психологія»

Курс: ІУ

База проходження практики: _____

Факультетський керівник-методист: _____

Керівник-методист кафедри _____

Керівник-методист бази практики _____

Керівник установи _____

Період проходження практики з ___ до ___ 20__ р.

Івано-Франківськ

20__ р

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Виробнича (педагогічна)

(вид і назва практики)

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет філософський

Кафедра _____

освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

напрямок підготовки 053 – «Психологія»

--	--	--	--	--	--	--	--

Керівники практики:

від вищого навчального закладу _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Керівник базової організації практики

Керівник практики від університету

ЗВІТ

СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Прізвище, ім'я та по батькові _____

Факультету _____

Кафедри _____

_____ курсу, групи _____

Про проходження виробничої практики на базі (назва
установи) _____

За час з _____ по _____ 201_ р.

Звіт повинен містити короткий перелік виконаної роботи і аналіз її ефективності з кожного напрямку (просвітницька, консультативно-методична, психодіагностична, психокорекційна,). При цьому слід вказати переваги і недоліки, як у роботі самого студента, так і в змісті практики. Обов'язково висловити свої пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення виробничої практики. Вимоги до оформлення звіту: обсяг – 3-5 сторінок з наскрізною нумерацією.

Дата складання звіту _____ 201_ р.

Підпис студента _____

